

Kravene overfor Island

Noen uttalelser fra fremtredende personer i det norske samfunn krever en klargjøring av hovedtrekkene i de pågående stridigheter mellom Island på den ene siden og England og Nederland på den andre siden, den såkalte Icesave-saken. En klargjøring av Norges standpunkt er også tvingende nødvendig.

Kravene overfor Island

Den private banken Landsbankinn er konkurs. Bankens hovedsete var i Reykjavik, men den hadde filialer i England og Nederland. Det islandske garantifondet for innskudd er tomt. Den europeiske garantiloven sier ikke noe om hva som skjer i et slikt tilfelle, men direktør Hyttnes i Bankenes sikringsfond i Norge mener i hvert fall at garantifondet ikke har statsgaranti (ABC nyheter 17.2.2010). Noen synes likevel at den islandske staten bør betale. På grunnlag av denne synsingen, som ikke har vært prøvet for en nøytral domstol, har England og Nederland reist krav mot Island. Den islandske regjeringen har faktisk godtatt å betale en minstegaranti tilsvarende 20.887 EUR, selv om det juridiske grunnlaget for kravet kan betegnes som tynt.

Dette viser seg å ikke være nok. England og Nederland, som allerede har utbetalt kompensasjon til innskyterne, ønsker å betrakte denne utbetalingen som et lån til den islandske statskassen. Dette lånet krever de tilbakebetalt om noen år med en rente som ligger 2-3 prosentpoeng over det de selv betaler på sine egne langsiktige lån, som de kan ta opp for å finansiere utbetalingen av innskuddene. Denne renteforskjellen tilsvarer et meget stort beløp som England og Nederland har tenkt å tilføre sin egen lommebok som et slags selvbestemt inkassogebyr, kanskje verdens høyeste.

I tillegg nekter England og Nederland å godta at Island har full kontroll over konkursboet. Hva dette innebærer er uklart. Det er for eksempel usikkert om en minstegaranti for innskudd kan betraktes som et prioritetskrav. For å få innsikt i hvor viktig full forvaltning av konkursboet kan være, kan man betrakte det faktum at Bank of England nå beholder midler fra boet som tilsvarer ca. 40% av årsinntekten til den Islandske statskassen. Bank of England beholder disse midlene og betaler den rente de mener er rimelig, nemlig null. Den er ganske forskjellig fra den rente på 5.55% som brukes når kravene reises overfor Island. Dette er bakgrunnen for resultatet i en folkeavstemning på Island den 6. mars, hvor 93% nektet å innfri kravene fra England og Nederland. 2% sa ja.

Norges rolle

Noen mener at Norge bør påta seg en rolle i denne saken. Der finnes det flere muligheter. Den veien Norge kan velge, og som mange på Island vil foretrekke, er å tilby lån med betingelser i tråd med Islands avtale med IMF, men uavhengig av en løsning på Icesave-saken.

En annen mulighet er å si til islendingene at de kan klare seg selv. Det kan de, og det gjør ikke så mye om det blir noe mindre fett på bordet der ute. Man kan godt leve uten rømme på flatbrødet, og de som vil ha rømme kan dra tilbake til Norge. Andre vet at loven om sultens drivkraft gjelder, ikke bare i Norge, men også på Island. Hårfageslekten ville sannsynligvis ha oppfordret islendingene til å klare seg selv.

Den klart verste løsningen vil være å love å låne penger til Island med den betingelse at Island bøyer seg for Englands og Nederlands uberettigede og urimelige pengekrav. Det øker nemlig risikoen for at Islands regjering bøyer seg. En slik holdning vil være et stort negativt bidrag til den situasjonen Island er i. Sett fra Islands side er det utvilsomt bedre at Norge står helt utenfor.

I øyeblikket oppfatter mange på Island at Norge har valgt det negative bidraget. Hvis det ikke stemmer, bør norske myndigheter si klart og utvetydig ifra.

Haraldur Ólafsson